

# ปัจจัยที่มีผลต่อการทำร้ายร่างกายคู่สมรส

พินุช ไชยสิทธิ์ พ.บ.\*  
สุปราณี อ่างแก้ว พ.บ., ว.ว.เวชศาสตร์ครอบครัว\*  
วรรณ กลกิจโกวินท์ พ.บ., ว.ว.จิตเวชศาสตร์\*\*

## บทคัดย่อ

**วัตถุประสงค์:** เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการทำร้ายร่างกาย ลักษณะการทำร้ายร่างกาย ระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย และปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายภรรยาโดยสามี

**รูปแบบการวิจัย:** การวิจัยเชิงพรรณนา

**กลุ่มตัวอย่าง:** ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายโดยสามีของตน ที่มารับบริการที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โรงพยาบาลแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และเวชระเบียน ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2546 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 จำนวน 272 ราย

**วิธีดำเนินการวิจัย:** ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนครั้งของการสมรส การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด การมีภรรยานอกสมรส โครงสร้างของครอบครัว การจดทะเบียนสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิต ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา ความเพียงพอของรายได้ ประวัติการทำร้ายร่างกาย การได้รับความช่วยเหลือเมื่อถูกทำร้าย และระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย จากนั้นทำการวิเคราะห์โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มเปรียบเทียบกัน ได้แก่ กลุ่มที่ถูกทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงน้อย และกลุ่มที่ถูกทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงมาก

**ตัววัดที่สำคัญ:** ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความรุนแรงของการถูกทำร้ายร่างกาย

**ผลการวิจัย:** พบว่าภรรยาส่วนใหญ่ถูกทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงมากร้อยละ 83.1 วิธีการทำร้ายร่างกายที่พบมากที่สุดคือ การชกต่อย ร้อยละ 37.9 สาเหตุของการทำร้ายร่างกายที่พบเป็นอันดับที่หนึ่งคือ การเมาสุราของสามี ร้อยละ 39.7 และส่วนใหญ่เป็นการทำร้ายร่างกายซ้ำ ร้อยละ 68.7 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายภรรยาโดยสามีในระดับความรุนแรงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษาของภรรยาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ภรรยาที่มีประวัติถูกสามีทำร้ายร่างกายมาก่อน และการใช้สารเสพติดของสามี

**สรุป:** ระดับการศึกษาของภรรยาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ภรรยาที่มีประวัติถูกสามีทำร้ายร่างกายมาก่อน และการใช้สารเสพติดของสามี มีความสัมพันธ์กับการทำร้ายร่างกายในระดับรุนแรงมาก

\* ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม โรงพยาบาลแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและเวชระเบียน

\*\* ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและเวชระเบียน

## ***Abstract***

### **Factors Associated with Spouse Physical Abuse**

**Peeranuch Rohitsatian MD\***

**Supranee Angkeaw MD\***

**Varuna Kolkijkovin MD\*\***

**\*Department of Preventive and Social Medicine, BMA Medical College and Vajira Hospital**

**\*\*Department of Psychiatry, BMA Medical College and Vajira Hospital**

**Objective:** To determine the causes, characteristics, severity and factors associated with severity of spouse physical abuse.

**Study design:** Descriptive study.

**Subjects:** A total of 272 physical abused wives visiting at one stop crisis center, BMA Medical College and Vajira Hospital during January 2003 to December 2005 were enrolled.

**Methods:** The personnel and family characteristics, data of physical abuse and its severity, classified into minor and major violence, were gathered from hospital records and analyzed.

**Main outcome measures:** Association between studied factors and severity of spouse physical abuse.

**Results:** Concerning about severity of physical abuse, 83.1% were classified as major violence. The most common act and cause of physical abuse were punching and drunken responsible for 37.9% and 39.7% respectively. Moreover, repeated physical abuse occurred in 68.7%. The wife's low education, history of physical abuse and husband's narcotic usage were significantly associated with major violence of wife's physical abuse.

**Conclusion:** The wife's education, history of physical abuse and husband's narcotic usage were associated with major violence of wife's physical abuse.

**Key words:** spouse, physical abuse, associating factors

## บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรส การใช้ความรุนแรงกับบุตร และการใช้ความรุนแรงกับพ่อแม่ผู้สูงอายุ<sup>1</sup> ปัญหาการใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสเป็นปัญหาที่สำคัญที่พบได้บ่อยที่สุด แต่มักได้รับการปกปิดและคนส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว จากการสำรวจการใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าลักษณะของการใช้ความรุนแรงมี 4 ประเภท ได้แก่ การทำร้ายทางกาย การทำร้ายทางเพศ การทำร้ายทางอารมณ์ และการทำร้ายด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่าสามีใช้ความรุนแรงโดยรวมในทุก ๆ ด้านกับภรรยา มากกว่าภรรยากระทำต่อสามีถึง 5 เท่า และการทำร้ายทางกายมีจำนวนมากที่สุดประมาณ 498.4 ต่อประชากร 100,000 รายต่อปี และที่พบบรองลงไปคือการทำร้ายทางอารมณ์ การทำร้ายทางเศรษฐกิจและการทำร้ายทางเพศตามลำดับ<sup>1</sup> ในส่วนของระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายยังแบ่งได้เป็น 2 ระดับตามการแบ่งของสเตราส์<sup>2,3</sup> ได้แก่ การทำร้ายที่มีความรุนแรงน้อย (minor violence) และการทำร้ายที่มีความรุนแรงมาก (severe violence) โดยแบบแรกจะประกอบไปด้วย การขว้างปาสิ่งของใส่คู่สมรส การผลัก กระชาก และการตบ ส่วนแบบหลังที่มีความรุนแรงมาก จะประกอบไปด้วย การเตะ การกัด การต่อย การทุบตี หรือพยายามทุบตีด้วยอาวุธ การเขียนหรือหวดด้วยอาวุธ การข่มขู่ด้วยมีดหรือปืน และการทำร้ายด้วยมีดหรือปืน

ผลกระทบจากผู้หญิงที่ถูกสามีกระทำความรุนแรง จะได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยผลต่อจิตใจพบว่ามีโอกาสเป็นโรคซึมเศร้า และโรค posttraumatic stress disorder สูงกว่าผู้หญิงทั่วไป<sup>2</sup> นอกจากนี้ยังพบว่าจะมีผลกระทบต่อบุตรอีกด้วย โดยเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อใช้ความรุนแรงกับแม่ จะมีผลต่อจิตใจ อารมณ์ และพัฒนาการของเด็กไม่ต่างจากเด็กที่ถูกกระทำทารุณโดยตรง เด็กชายมีแนวโน้มที่จะทำร้ายภรรยาของตนเองในอนาคต และเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเลือกสามีในลักษณะที่คล้ายกับพ่อ และมีโอกาสที่จะถูกทำร้ายโดยสามีของตนเช่นเดียวกับแม่<sup>4</sup> ในบางรายอาจมีปัญหาบุคลิกภาพผิดปกติได้<sup>5-7</sup>

สถานการณ์ของประเทศไทยในขณะนี้มีการณรงค์เพื่อลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างจริงจัง มีหลายองค์กรทั้งของรัฐ

และเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ในส่วนของวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาลได้ดำเนินการตามแนวนโยบายของกรุงเทพมหานคร ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกทำร้าย ทางกาย ทางเพศและถูกทอดทิ้ง จากการศึกษาข้อมูลย้อนหลังในปี พ.ศ. 2544-2547 พบว่ามีผู้มารับบริการทั้งหมด 2,737 คน ในจำนวนนี้เป็นหญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายจำนวน 982 คน เท่ากับร้อยละ 35.8 แต่ที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีการรวบรวมผลการให้บริการในแง่ของปัจจัยที่มีผลต่อการทำร้ายร่างกายภรรยาโดยสามีมาก่อน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การวางแผนในการให้การดูแลแก่ผู้มารับบริการในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีต่อไป

## ประชากรตัวอย่างและวิธีดำเนินการวิจัย

### กลุ่มตัวอย่าง

ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายโดยสามีของตนเอง ที่มารับบริการที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี วิทยาลัยแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2546 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยมีเกณฑ์คัดเข้า ได้แก่ ผู้หญิงที่อายุ 18 ปีขึ้นไป และมีการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนครบถ้วน

### นิยามตัวแปร

การทำร้ายร่างกายภรรยาโดยสามี หมายถึง การกระทำของสามีที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกายภรรยา โดยแบ่งความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้<sup>2,3</sup>

1. การทำร้ายระดับรุนแรงน้อย (minor violence) ได้แก่ การขว้างปาสิ่งของใส่คู่สมรส การผลักหรือกระชาก และการตบ
2. การทำร้ายระดับรุนแรงมาก (severe violence) ได้แก่ การเตะ การกัด การต่อย การทุบตีหรือพยายามทุบตีด้วยอาวุธ การเขียนหรือหวดด้วยอาวุธ การข่มขู่ด้วยมีดหรือปืน และการทำร้ายด้วยมีดหรือปืน

## วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มภรรยาที่ถูกทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงน้อยเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มภรรยาที่ถูกทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงมากเป็นกลุ่มศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

## การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา รายงานเป็นค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนด กับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายภรรยาโดยใช้ Pearson's chi-square กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

## ผลการวิจัย

### ข้อมูลส่วนบุคคลของสามี/ภรรยา

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 272 ราย พบว่าทั้งสามีภรรยาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 30-39 ปี สามีมีอายุเฉลี่ย  $37.2 \pm 8.4$  ปี ภรรยามีอายุเฉลี่ย  $35.0 \pm 9.1$  ปี สามีและภรรยาส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือหรือมีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพที่ไร้แรงงาน และส่วนใหญ่สมรสเป็นครั้งแรก ดังแสดงในตารางที่ 1 นอกจากนี้ยังพบว่าสามี มีพฤติกรรมการดื่มสุรา การใช้สารเสพติด และการมีภรยานอกสมรส เท่ากับ ร้อยละ 69.9, 24.6 และ 15.1 ตามลำดับ

### ข้อมูลลักษณะครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ

โครงสร้างครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=272)

| ข้อมูลส่วนบุคคล        | สามี  |        | ภรรยา |        |
|------------------------|-------|--------|-------|--------|
|                        | จำนวน | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |
| อายุ (ปี)              |       |        |       |        |
| 19-29                  | 71    | 26.1   | 87    | 32.0   |
| 30-39                  | 101   | 37.1   | 113   | 41.5   |
| 40-49                  | 74    | 27.2   | 58    | 21.3   |
| 50-59                  | 20    | 7.4    | 13    | 4.8    |
| ≥ 60 ปีขึ้นไป          | 6     | 2.2    | 1     | 0.4    |
| ระดับการศึกษา          |       |        |       |        |
| ไม่ได้เรียน/ประถมศึกษา | 154   | 56.6   | 160   | 58.8   |
| มัธยมศึกษาขึ้นไป       | 118   | 43.4   | 112   | 41.2   |
| อาชีพ                  |       |        |       |        |
| ไม่ได้ประกอบอาชีพ      | 32    | 11.8   | 72    | 26.5   |
| อาชีพที่ไม่ใช่แรงงาน   | 70    | 25.7   | 50    | 18.4   |
| อาชีพที่ใช่แรงงาน      | 170   | 62.5   | 150   | 55.1   |
| จำนวนครั้งของการสมรส   |       |        |       |        |
| ครั้งที่ 1             | 238   | 87.5   | 189   | 69.5   |
| ครั้งที่ 2             | 32    | 11.8   | 76    | 27.9   |
| > 2 ครั้ง              | 2     | 0.7    | 7     | 2.6    |

ตารางที่ 2 ลักษณะครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง (n=272)

| ลักษณะครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------|-------|--------|
| โครงสร้างของครอบครัว          |       |        |
| ครอบครัวเดี่ยว                | 226   | 83.1   |
| ครอบครัวขยาย                  | 46    | 16.9   |
| การจดทะเบียนสมรส              |       |        |
| จดทะเบียน                     | 99    | 36.4   |
| ไม่ได้จดทะเบียน               | 173   | 63.6   |
| ระยะเวลาการสมรส               |       |        |
| น้อยกว่า 2 ปี                 | 29    | 10.6   |
| ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป            | 243   | 89.4   |
| การมีบุตร                     |       |        |
| ไม่มี                         | 99    | 36.4   |
| มี                            | 173   | 63.6   |
| ความเพียงพอของรายได้          |       |        |
| เพียงพอ                       | 157   | 57.7   |
| ไม่เพียงพอ                    | 115   | 42.3   |

83.1 คู่สมรสอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ร้อยละ 63.6 ส่วนใหญ่คู่สมรสอยู่ด้วยกันมากกว่า 6 ปี ร้อยละ 51.5 รองลงมาคือ คู่สมรสที่อยู่ด้วยกันตั้งแต่ 2-6 ปี ร้อยละ 37.9 และ คู่สมรสที่อยู่ด้วยกันน้อยกว่า 2 ปี มีร้อยละ 10.6 ตามลำดับ คู่สมรสร้อยละ 63.6 มีบุตร ในส่วนของรายได้ในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่คู่สมรสมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่ายของครอบครัวเท่ากับร้อยละ 57.7 ดังแสดงในตารางที่ 2

สาเหตุของการทำร้ายร่างกายที่พบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ การเมาสุรา ร้อยละ 39.7 รองลงมาคือ การหึงหวง ปัญหาเศรษฐกิจ และการมีภรรยานอกสมรส เท่ากับร้อยละ 23.9, 9.9 และ 9.2 ตามลำดับ ลักษณะของการทำร้ายร่างกายร้อยละ 83.1 เป็นการทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงมาก เช่น การทำร้ายด้วยการเตะ ชกตอย ขมขู่ว่าจะทำร้ายด้วยมีดหรือปืน การทำร้ายด้วยมีดหรือปืน และร้อยละ 16.9 เป็นการทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงน้อย เช่น การผลัก การขว้างปาสิ่งของใส่ การกระชาก การตบ ภรรยาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.7) เคยถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน สำหรับผู้ที่เคยถูกทำร้ายมาก่อนจำนวน 187 รายนั้น มีเพียง 9 ราย หรือร้อยละ 4.8 เท่านั้นที่เคยได้รับการช่วยเหลือ โดยบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือได้แก่ บุตร ญาติ ตำรวจ มูลนิธิ หรือองค์กรต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 3

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำการศึกษากับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย พบว่า ระดับการศึกษาของภรรยา การเสพยาเสพติดของสามี และประวัติการถูกทำร้ายร่างกาย มีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 4

## วิจารณ์

การศึกษาในครั้งนี้พบว่าคู่สมรสที่สามีทำร้ายร่างกายภรรยา ส่วนใหญ่เป็นคู่สมรสที่อายุน้อย มีพื้นฐานการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ สามีดื่มสุรา ซึ่งสอดคล้องกับหลายการศึกษา<sup>8-10</sup> สาเหตุของการทำร้ายร่างกายภรรยาส่วนใหญ่ ได้แก่ การเมาสุรา การหึงหวง และปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะการทำร้ายร่างกายส่วนใหญ่เป็นการทำร้ายร่างกายระดับรุนแรงมาก ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากผู้หญิงที่จะมารับบริการที่โรงพยาบาลนั้นมักจะถูกทำร้ายร่างกายในระดับรุนแรงมากจึงจะยอมมาพบแพทย์ สำหรับ การได้รับความช่วยเหลือเมื่อภรรยาถูกทำร้ายโดยสามี พบว่า ร้อยละ 95.2 ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลหรือองค์กรใดมาก่อน

ตารางที่ 3 ข้อมูลการทำร้ายร่างกาย (n=272)

| ข้อมูลการทำร้ายร่างกาย              | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------|-------|--------|
| สาเหตุของการทำร้ายร่างกาย           |       |        |
| เมาสุรา                             | 108   | 39.7   |
| หึงหวง                              | 65    | 23.9   |
| ปัญหาทางเศรษฐกิจ                    | 27    | 9.9    |
| การมีภรรยานอกสมรส                   | 25    | 9.2    |
| ปัญหาสุขภาพจิตของสามี               | 22    | 8.1    |
| ปัญหาสุขภาพกาย                      | 4     | 1.5    |
| การติดสารเสพติด                     | 3     | 1.1    |
| อื่น ๆ                              | 18    | 6.6    |
| ลักษณะการทำร้ายร่างกาย              |       |        |
| ชกตอย                               | 103   | 37.9   |
| เตะ                                 | 38    | 14.0   |
| ทุบตีด้วยอาวุธ                      | 32    | 11.8   |
| ทุบตี                               | 25    | 9.2    |
| ตบ                                  | 24    | 8.8    |
| ข่มขู่ด้วยมีด/ปืน                   | 12    | 4.4    |
| กระชาก/ปลัก                         | 11    | 4.0    |
| ขว้างปาสิ่งของใส่                   | 11    | 4.0    |
| ทำร้ายด้วยมีด/ปืน                   | 10    | 3.7    |
| กัด                                 | 6     | 2.2    |
| ประวัติการถูกทำร้ายร่างกาย          |       |        |
| ไม่เคยถูกทำร้ายร่างกาย              | 85    | 31.3   |
| เคยถูกทำร้ายร่างกาย                 | 187   | 68.7   |
| ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือ            | 178   | 95.2   |
| ได้รับการช่วยเหลือโดยบุตร           | 1     | 0.5    |
| ได้รับการช่วยเหลือโดยญาติ           | 4     | 2.1    |
| ได้รับการช่วยเหลือโดยตำรวจ          | 2     | 1.1    |
| ได้รับการช่วยเหลือโดยมูลนิธิ/องค์กร | 2     | 1.1    |

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำการศึกษากับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกายภรรยาโดยสามี

| ปัจจัย                      | ระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย  |                                     | p-value |
|-----------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------|---------|
|                             | รุนแรงน้อย (n=46)<br>จำนวน (ร้อยละ) | รุนแรงมาก (n=226)<br>จำนวน (ร้อยละ) |         |
| ระดับการศึกษาของภรรยา       |                                     |                                     |         |
| ไม่ได้เรียน/ประถมศึกษา      | 19 (41.4)                           | 141 (62.4)                          | 0.008   |
| มัธยมศึกษาขึ้นไป            | 27 (58.6)                           | 85 (37.6)                           |         |
| อาชีพของภรรยา               |                                     |                                     |         |
| ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ไร้แรงงาน | 26 (56.5)                           | 96 (42.5)                           | 0.08    |
| อาชีพที่ไม่ใช่แรงงาน        | 20 (43.5)                           | 130 (57.5)                          |         |
| ประวัติการสมรสของภรรยา      |                                     |                                     |         |
| สมรสครั้งแรก                | 32 (69.6)                           | 157 (69.5)                          | 0.99    |
| เคยสมรส                     | 14 (30.4)                           | 69 (30.5)                           |         |
| ระดับการศึกษาของสามี        |                                     |                                     |         |
| ไม่ได้เรียน/ประถมศึกษา      | 25 (54.4)                           | 129 (57.1)                          | 0.73    |
| มัธยมศึกษาขึ้นไป            | 21 (45.6)                           | 97 (42.9)                           |         |
| อาชีพของสามี                |                                     |                                     |         |
| ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ไร้แรงงาน | 22 (47.8)                           | 80 (35.4)                           | 0.12    |
| อาชีพที่ไม่ใช่แรงงาน        | 24 (52.2)                           | 146 (64.6)                          |         |
| ประวัติการสมรสของสามี       |                                     |                                     |         |
| สมรสครั้งแรก                | 41 (89.1)                           | 197 (87.2)                          | 0.70    |
| เคยสมรส                     | 5 (10.9)                            | 29 (12.8)                           |         |
| การดื่มสุราของสามี          |                                     |                                     |         |
| ดื่ม                        | 32 (69.6)                           | 158 (69.9)                          | 0.52    |
| ไม่ดื่ม                     | 14 (30.4)                           | 68 (30.1)                           |         |
| การเสพสารเสพติด             |                                     |                                     |         |
| เสพ                         | 4 (8.7)                             | 63 (27.9)                           | <0.001  |
| ไม่เสพ                      | 42 (91.3)                           | 163 (72.1)                          |         |
| การมีภรรยานอกสมรส           |                                     |                                     |         |
| มี                          | 7 (15.2)                            | 34 (15.0)                           | 0.98    |
| ไม่มี                       | 39 (84.8)                           | 192 (85.0)                          |         |
| โครงสร้างของครอบครัว        |                                     |                                     |         |
| ครอบครัวเดี่ยว              | 36 (78.3)                           | 190 (84.1)                          | 0.38    |
| ครอบครัวขยาย                | 10 (21.7)                           | 36 (15.9)                           |         |
| การจดทะเบียนสมรส            |                                     |                                     |         |
| จดทะเบียน                   | 17 (37.0)                           | 82 (36.3)                           | 0.93    |
| ไม่ได้จดทะเบียน             | 29 (63.0)                           | 144 (63.7)                          |         |
| ระยะเวลาการสมรส             |                                     |                                     |         |
| น้อยกว่า 2 ปี               | 5 (10.9)                            | 24 (10.6)                           | 0.60    |
| ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป          | 41 (89.1)                           | 202 (89.4)                          |         |
| การมีบุตร                   |                                     |                                     |         |
| ไม่มี                       | 20 (43.5)                           | 79 (35.0)                           | 0.29    |
| มี                          | 26 (56.5)                           | 147 (65.0)                          |         |
| ความเพียงพอของรายได้        |                                     |                                     |         |
| เพียงพอ                     | 29 (63.0)                           | 128 (56.6)                          | 0.41    |
| ไม่เพียงพอ                  | 17 (37.0)                           | 98 (43.4)                           |         |
| ประวัติการถูกทำร้ายร่างกาย  |                                     |                                     |         |
| ไม่เคย                      | 23 (50.0)                           | 62 (28.3)                           | 0.005   |
| เคย                         | 23 (50.0)                           | 164 (71.7)                          |         |

เลย ซึ่งสอดคล้องกับหลายการศึกษาที่พบว่าภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายไม่เคยได้รับความช่วยเหลือมาก่อนเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้หญิงเหล่านั้นเกิดความอับอาย ความกลัวหรือไม่ทราบว่าติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่ใด และยังมีทัศนคติในสังคมว่าการทะเลาะกันของคู่สามีภรรยาเป็นปัญหาภายในครอบครัวควรจัดการกันเองระหว่างคู่สามีภรรยา<sup>11-13</sup>

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำการศึกษากับระดับความรุนแรงของการทำร้ายร่างกาย พบว่าภรรยาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ภรรยาที่เคยถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน และสามีที่เสพสารเสพติด จะมีความสัมพันธ์กับการทำร้ายร่างกายในระดับความรุนแรงมาก ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาระบบการเฝ้าระวังการติดตาม เพื่อป้องกันการถูกทำร้ายร่างกายซ้ำและรุนแรงมากขึ้น ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อไป

## สรุป

การทำร้ายร่างกายภรรยาเกิดจากการเมาสุราของสามีถึงร้อยละ 39.7 และภรรยาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ภรรยาที่เคยมีประวัติการถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน และสามีที่เสพสารเสพติด จะมีความสัมพันธ์กับการทำร้ายร่างกายในระดับรุนแรงมาก

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยทางการแพทย์ มูลนิธิวชิรพยาบาล ผู้วิจัยขอขอบคุณนายแพทย์รัฐพล เจริญวิชานนท์ และนายแพทย์ฉัตรนรินทร์ เมธิกุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัย ขอขอบคุณคุณนุชบา สุภวัฒน์ธนบดี ที่ได้ช่วยเหลือทางด้านสถิติวิจัย และคุณสิริพร เขียนประเสริฐ ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

## เอกสารอ้างอิง

1. อุมพร มาตังคสมบัติ. จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ชันต์การพิมพ์; 2544.
2. Boney S, Hamby SL, Straus MA, Sugarman DB. The revised conflict tactic scale (CTS2). J Fam Issues 1996; 17: 283-316.
3. Hamby S, Poindexter VC, Little BG. Four measures of partner violence: construct similarity and classification difference. J Marriage Fam 1996; 58: 127-39.
4. Campbell J, Glass N, Langford D, Naumann P, Torres S. Woman battering in primary care practice. Fam Pract 1999; 16: 343-52.
5. Paradis G. Psychological problems in adult: violence in family. In: Christie-Seely J, editor. Working with the family in primary care. Westport: Greenwood publishing group; 1984. p 411-21.
6. Hoffman K. Physical wife abuse in a non-western society: An intergrated theoretical approach. J Marriage Fam 1994; 56: 131-46.
7. Knapp JF. The impact of children witnessing violence. Pediatr Clin North Am 1998; 45: 355-64.
8. Walker LE. The battered woman syndrome study. In: Walker LE, editor. The dark side of families. Beverly Hill: Sage; 1987. p 31-40.
9. Yllo KA. Though a feminist lens gender, power and violence. In: Gelles RJ, Donileen R, editors. Current controversies on family violence. London: Sage; 1994.
10. Wallace H. Spouse abuse. In: Wallace H, editor. Family violence legal, medical, and social perspectives. 3<sup>rd</sup> ed. Boston: Allyn and Bacon; 2002. p 178-215.
11. Johnson MP. Patriarchal terrorism and common couple violence: two forms of violence against woman. J Marriage Fam 1995; 57: 283-94.
12. เบญจพร ปัญญา. วงจรของความรุนแรง. ใน: วชิรญา บัวศรี, บรรณาธิการ. ผู้หญิงกับความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์; 2548. หน้า 10-5.
13. หทัยรัตน์ มาประณีต. ความรุนแรงในครอบครัว: ภัยของผู้หญิงที่สังคมต้องรับรู้. ใน: วชิรญา บัวศรี, บรรณาธิการ. ผู้หญิงกับความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์; 2548. หน้า 50-8.